

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO - 707433- I/12/KMŁ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 26.VII.2012 ✓

Pan

Stanisław Dąbrowski

I Prezes Sądu Najwyższego

Pl. Krasińskich 2/4/6

00-951 Warszawa

Szanowny Panie Prezesie,

Działalność organizacji pozarządowych, liczne inicjatywy społeczne, a także wzrastająca otwartość organów władzy publicznej na dialog wpływa na zwiększenie wrażliwości obywateli w odniesieniu do przysługujących im praw i wolności, w szczególności związanych ze sferą polityki państwa. Zjawisko to przejawia się w coraz intensywniejszym dążeniu do partycypacji w życiu publicznym. Jednak podstawą do podejmowania aktywności w przestrzeni publicznej jest korzystanie przez obywateli i ich grupy z szerokiej informacji o sprawach publicznych, zarówno o obowiązującym prawie, jak i działalności organów władzy publicznej.

Pomimo faktu, iż zarówno prawna regulacja dostępu, jak i praktyczne mechanizmy udzielania informacji publicznej wymagają jeszcze doskonalenia, postulaty co do kierunku zmian w tej dziedzinie są już wyraźnie zaznaczone. Celem tych zmian ma być niwelowanie asymetrii informacyjnej pomiędzy władzą publiczną a społeczeństwem. Dla osiągnięcia tego celu istotne jest nie tylko sprawne udzielanie informacji w trybie wnioskowym, ale i jak najszersza jej publikacja, m.in. w Biuletynie Informacji Publicznej.

Silny akcent na dostępność informacji publicznej możemy dostrzec w przestrzeni europejskiej. W dniu 14 kwietnia 2009 roku Europejski Trybunał Praw Człowieka

w Strasburgu wydał wyrok dotyczący kwestii dostępu do informacji o sprawach publicznych w świetle wolności wyrażania opinii na gruncie art. 10 Konwencji (sprawa TASZ przeciwko Węgrom, nr 37374/05). Na „wolność wyrażania opinii” składają się trzy elementy: wolność posiadania poglądów, wolność przekazywania informacji i idei oraz wolność ich otrzymywania. Jak widać, są to również elementy tworzące fundamenty funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Tę prawidłowość podkreślił w swym wyroku Trybunał, silnie akcentując prawo opinii publicznej do informacji o sprawach publicznych. Nawiązując do swojego orzecznictwa odnoszącego się do realizacji tego prawa za pośrednictwem mediów, Trybunał wskazał, że podobną rolę w inicjowaniu debaty publicznej, pełnią w społeczeństwie organizacje pozarządowe (tzw. *watchdogs*). Przeszkodą w inicjowaniu debaty publicznej może być jednak w ocenie Trybunału cenzura, polegająca, między innymi, jak w opisywanej sprawie, na monopolu informacyjnym organu państwowego.

Jeśli chodzi o krajowy porządek prawny, ogólną zasadą wynikającą z art. 61 Konstytucji RP jest dostęp do informacji o działalności organów władzy publicznej. Wszelkie wyjątki od tej zasady powinny być formułowane w przepisach ustaw w sposób wyraźny, a wątpliwości powinny przemawiać na rzecz dostępu. Konkretyzacja regulacji konstytucyjnej nastąpiła w ustawie z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 122 poz. 1198 ze zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 wzmiankowanej ustawy prawo do informacji publicznej obejmuje między innymi uprawnienia do uzyskania informacji publicznej, w tym uzyskania informacji przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego, wglądu do dokumentów urzędowych oraz dostępu do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów.

Zgodnie z wyrokiem NSA z 12 grudnia 2006 r. (sygn. akt I OSK 123/06), „informacją publiczną będzie każda wiadomość wytworzona lub odnosząca się do władz publicznych, a także odnosząca się do innych podmiotów wykonujących funkcje publiczne w zakresie wykonywania przez nie zadań w zakresie władzy publicznej. Informacja odnosi się do faktów. Informacją publiczną w świetle przepisów art. 1 i 6 ustawy jest każda informacja o sprawach publicznych, a w szczególności o sprawach wymienionych w art. 6 ustawy.”

Zarówno art. 61 Konstytucji RP, jak i art. 4 ustawy o dostępie do informacji publicznej przewidują, że do udostępniania informacji zobowiązane są wszystkie władze publiczne, w tym także władza sądownicza (sądy i trybunały). Jak zauważył Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 16 grudnia 2009 r. (sygn. akt II SAB/Sz 148/09), „z treści art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji jednoznacznie wynika, iż wśród władz publicznych wyróżnia się władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Tak więc sądy należą do kategorii podmiotów zobowiązanych do udzielania informacji publicznej. Treść orzeczenia sądu stanowi, zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy, informację o sprawach publicznych, a zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 lit. a tej ustawy, będąc rodzajem dokumentów urzędowych, podlega udostępnieniu w trybie i na zasadach w niej określonych. Zgodnie z art. 2 ustawy, prawo do informacji publicznej przysługuje każdemu z zastrzeżeniem ograniczeń, o których mowa w art. 5”. Art. 6 ust. 1 punkt 4 lit. a ustawy o dostępie do informacji publicznej do informacji publicznej podlegającej udostępnieniu zalicza treść i postać dokumentów urzędowych. Dokumentem urzędowym w rozumieniu ustawy jest treść oświadczenia woli lub wiedzy, utrwalona i podpisana w dowolnej formie przez funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego, w ramach jego kompetencji, skierowana do innego podmiotu lub złożona do akt sprawy (art. 6 ust. 2).

Na uwagę zasługuje także wyrok NSA z dnia 8 lutego 2011 r. (sygn. akt I OSK 1938/10), zgodnie z którym: (...) treść wniosku skarżącego, w którym żądał on postanowień i wyroków wydanych przez Sąd Okręgowy w Łodzi, we wskazanym we wniosku okresie i w wymienionych w nim kategoriach spraw. Te postanowienia i wyroki jeżeli zostały wydane, są ponad wszelką wątpliwość w posiadaniu organu i stanowią informację publiczną w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 lit. a/ u.d.i.p. Treść orzeczenia sądu nie tylko stanowi zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy informację o sprawach publicznych, ale stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 4 u.d.i.p. będąc rodzajem informacji dotyczącej treści i postaci dokumentu urzędowego podlega udostępnieniu w trybie i na zasadach w niej określonych.”

Należy zaznaczyć, że dotychczasowe działania Sądu Najwyższego w celu zapewnienia dostępu do orzeczeń szerszemu gronu odbiorców, również w ramach realizacji wprowadzonego przez art. 7 § 1 ustawy z 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) obowiązku wydawania przez SN zbioru swoich

orzeczeń, nie pozostają niedostrzeżone przez Rzecznika. Wątpliwości budzi jednak czy w dobie kształtowania się społeczeństwa informacyjnego, prowadzącego część swojej aktywności życiowej w środowisku cyfrowym i w świetle powołanych wyżej dyrektyw, są to starania wystarczające, zapewniające obywatelom realną możliwość zapoznania się z treścią orzeczeń. Do takiej refleksji skłania również sprawa wniosku o dostęp do informacji publicznej Fundacji „ePaństwo”. Należy uznać za uzasadnione, że sytuacja w której orzeczenia SN (odmiennie niż orzeczenia NSA) są dostępne tylko odpłatnie w wielkich prawniczych systemach wyszukiwawczych, budzi protesty w społeczeństwie obywatelskim. Dla zapewnienia szerszego dostępu, w ocenie Rzecznika, warto rozważyć w pierwszej kolejności pełną publikację orzeczeń z zachowaniem przepisanych ustawą zastrzeżeń, które zostały już udostępnione różnym podmiotom w trybie dostępu do informacji publicznej i nie wymagają ponownej anonimizacji.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o uwzględnienie powyższych uwag. Jednocześnie uprzejmie proszę o przesłanie informacji o dotychczasowych działaniach podjętych przez Sąd Najwyższy w celu zapewnienia jak najszerzego dostępu do jego orzecznictwa dla obywateli oraz poinformowanie czy działania te będą w najbliższym czasie intensyfikowane, w szczególności czy orzecznictwo SN zostanie włączone w projekt Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczących Internetowych Portali Orzeczeń.

Laura Wynery Szawłucka

Jerzy Jępaniuk